

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a Mgr. Ing. Veroniky Juříčkové v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky**, se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2021, č. j. 8 A 30/2021 - 4,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce (dále „stěžovatel“) se kasační stížností domáhá zrušení shora označeného usnesení Městského soudu v Praze (dále „městský soud“), kterým nebylo vyhověno žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků, současně byl zamítnut návrh stěžovatele na ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o žalobě. Žalobou se stěžovatel domáhal ochrany proti nečinnosti žalované při vyřizování žádosti o informace směřované vůči věznicí Valdice, postoupené Generálnímu ředitelství žalované.

[2] Městský soud žádosti stěžovatele zamítl, aniž by posuzoval jeho osobní a majetkové poměry, s odůvodněním, že stěžovatel vede značné množství obdobných sporů (u městského soudu evidováno přes 300 sporů), které se nikterak nedotýkají jeho životní sféry, nýbrž jsou projevem jeho zájmu o veřejné záležitosti. Městský soud rovněž konstatoval, že stěžovatel je plně oprávněn takové spory vést, je však na něm, aby v takovém případě nesl náklady s nimi spojené.

[3] V kasační stížnosti stěžovatel namítá, že městský soud dospěl k závěru o nesplnění podmínek pro přiznání osvobození od soudních poplatků, a v návaznosti na to též pro ustanovení zástupce, aniž by posuzoval jeho aktuální majetkové a sociální poměry. Namísto toho posuzoval podanou žalobu meritorně jako bezúspěšné uplatňování práva, které se netýká jeho životních podmínek, nýbrž je projevem jeho zvýšeného zájmu o veřejné záležitosti. Stěžovatel namítá, že tím napadené usnesení vybočuje z rozhodovací činnosti soudů a otrásá důvěrou v justici. Z tohoto důvodu také navrhl, aby Nejvyšší správní soud po zrušení napadeného usnesení věc přikázal k projednání a rozhodnutí jinému senátu městského soudu. Stěžovatel současně kasační stížnost spojil se žádostí o osvobození od soudních poplatků.

[4] Žalovaná se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnila se závěry městského soudu. Dále uvedla, že soudní poplatky mají plnit regulační funkci, a omezit tak podávání neuvážených návrhů.

[5] K žádosti o osvobození od soudních poplatků Nejvyšší správní soud uvádí, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí krajského (zde městského) soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS; rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na webu www.nssoud.cz). Usnesení o neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce je nepochybně právě takovým procesním rozhodnutím. Soud proto zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost nepožadoval, neboť stěžovatele poplatková povinnost netíží. Žádost o osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti považuje tedy Nejvyšší správní soud za bezpředmětnou, jelikož se na podání posuzované kasační stížnosti poplatková povinnost nevztahuje.

[6] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu podané kasační stížnosti, současně zkoumal, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by byl soud povinen přihlížet z úřední úpornosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[7] Kasační stížnost není důvodná.

[8] Nejvyšší správní soud předesílá, že o kasačních stížnostech téhož stěžovatele v obdobných věcech již rozhodl např. rozsudky ze dne 17. 5. 2021, č. j. 3 As 109/2021 – 15, ze dne 20. 5. 2021, č. j. 4 As 114/2021 – 21, či ze dne 28. 5. 2021, č. j. 5 As 112/2021 – 19; v nyní posuzované věci přitom neshledal důvod odchýlit se od dříve vyřčených závěrů.

[9] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.*

[10] Již městský soud přílehavě odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011-66, č. 2601/2012 Sb. NSS, podle kterého platí, že „[i] když účastník je nemajetný, takže by zásadně bylo namísto přiznat mu osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud výjimečně toto dobrodíní odepřít, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede. O výše uvedený případ se může jednat, vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem účastníkovy životní sféry (netýkají se, a to ani nepřímou, účastníkova majetku, životních podmínek

pokračování

či jiných podobných záležitostech, nýbrž jde o spory vyvolané účastníkovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí“.

[11] Regulační funkce soudních poplatků byla zdůrazněna např. též v rozsudcích Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011 – 22, a ze dne 14. 11. 2012, č. j. 6 Ans 14/2012 – 11. V posledně uvedeném rozsudku Nejvyšší správní soud konstatoval: „*Nepřiznáním osvobození od soudních poplatků není proto stěžovateli upíráno právo na přístup k soudu v případě sporů ohledně jeho práva na informace, rovněž tím není zpochybňována jeho aktivní legitimace (neboť ta by byla řešena v usnesení o odmítnutí návrhu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c/ s. ř. s.), ale je pouze vysloveno, že pokud stěžovatel hodlá užívat svého práva na přístup k soudu takovým způsobem, že brojí všemi možnými prostředky proti jakémukoli úkonu správního orgánu bez ohledu na to, aby zvažil smysluplnost a důvodnost svého počínání, je na místě trvat na tom, aby se podílel na úhradě nákladů spojených s vedením takového sporu, které musí být státem vynaloženy, prostřednictvím hrazení soudních poplatků.“*

[12] Výše nastíněná regulační funkce soudních poplatků mající za cíl omezit podávání neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů, vystupuje do popředí i v právě projednávaném případě. V případě abnormálně zvýšeného zájmu stěžovatele o rozličné informace je nutné zvažovat jeho právo na informace a zájem na kontrole veřejné moci na straně jedné, na druhou stranu je však nutné přihlídnout ke smysluplnosti jednotlivých sporů a k neúměrným počtům žádostí stěžovatele o informace, které jsou schopny zahltit povinné subjekty dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2012, č. j. 6 Ans 14/2012 – 11). Při rozhodování o nepřiznání osvobození od soudních poplatků stěžovateli v posuzovaném případě podle Nejvyššího správního soudu převládá to, že žádost stěžovatele o informace se podstatných okolností jeho životní sféry, tj. jeho majetku, životních podmínek apod. netýká (neboť stěžovatel požaduje sdělit informace ohledně činnosti žalované, přičemž se jedná převážně o informace ekonomického a provozního charakteru) a že vede neúměrný počet takovýchto sporů vyvolaných jeho neobvyklým zájmem o veřejné záležitosti.

[13] Nejvyšší správní soud souhlasí s městským soudem, že ze stěžovatelovy žádosti o osvobození od soudních poplatků nikterak neplyne, že by požadované a blíže nespecifikované informace o činnosti příslušné organizační složky žalované měly mít jakýkoliv vztah k podstatným okolnostem stěžovatelova života. Ani v kasační stížnosti stěžovatel nic takového neuvedl. Naopak jde o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí, což ostatně sám v kasační stížnosti předesílá. Nadto je kasačnímu soudu z úřední činnosti známo, že stěžovatel rozeslal žádosti o poskytnutí informací různého druhu takřka do všech vězeňských zařízení a že se žalovanou (respektive s různými vězeňskými zařízeními) vede množství „sporů“ týkajících se poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují před soudy (jen u Nejvyššího správního soudu je v současnosti vedeno přes 370 řízení o kasačních stížnostech stěžovatele). Taková řízení má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit. Není však důvod, aby náklady na vedení těchto řízení za stěžovatele nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel jistě může podávat žádosti o informace dle zákona o svobodném přístupu k informacím a následně vést v těchto věcech soudní spory způsobem, jakým doposud činí, nemělo by se tak ovšem dít zcela neomezeně na útraty státního rozpočtu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 – 91).

[14] Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím osobám s nízkými příjmy vést bezplatně řízení podle své libosti. Jeho úkolem je zajistit, aby osobám, které nemají dostatek prostředků a u nichž je namístě, aby soudní řízení vedly (neboť jde o věc skutečně

se dotýkající jejich životních okolností), nebránil nedostatek prostředků v účinné soudní ochraně. Takovou povahu však nyní vedené řízení nemá. Jelikož stěžovatel „vrší“ správní a soudní řízení (například tím, že stále dokola napadá procesní rozhodnutí soudů či postup správních orgánů, přestože v právně totožných věcech stěžovatele již byl pravomocně vysloven závazný názor kasačního soudu), aniž důsledně váží důvodnost svého postupu, je správné, aby stěžovatel vedl soudní řízení s vědomím jeho nákladů a aby uhradil soudní poplatek (srov. rozsudek tohoto soudu ze dne 14. 11. 2012, č. j. 6 Ans 14/2012 - 11). Městský soud tudíž nepochybil, dospěl-li k závěru, že s ohledem na povahu sporu je namíste stěžovateli osvobození od soudních poplatků odepřít.

[15] K námitce stěžovatele, že se městský soud nezabýval jeho majetkovými poměry, Nejvyšší správní soud podotýká, že takové šetření by bylo s ohledem na výše uvedené závěry nadbytečné. I kdyby totiž stěžovatel formálně splnil podmínku nemajetnosti ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., nic by to neměnilo na skutečnosti, že stěžovatelem soustavně vyvolávané soudní spory týkající se práva na informace se žádným způsobem nedotýkají podstatných aspektů jeho životní sféry, a nejsou tedy splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s.

[16] Jelikož stěžovatel nesplnil podmínky pro osvobození od soudních poplatků, nemohl mu městský soud ani ustanovit zástupce pro řízení (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). V řízení o žalobě nadto není zastoupení advokátem povinné. Nejvyššímu správnímu soudu je přitom rovněž z úřední činnosti známo, že stěžovatel je bývalým advokátem, který v advokacii donedávna působil a disponuje tedy dostačujícím vzděláním v oboru práva. Zastoupení advokátem proto v jeho případě není ani potřebné.

[17] K návrhu stěžovatele na přikázání věci jinému senátu městského soudu Nejvyšší správní soud předně uvádí, že soudní řád správní (na rozdíl od občanského soudního řádu) v § 9 umožňuje přikázání věci toliko jinému soudu, nikoli jinému soudci, potažmo jinému senátu téhož soudu. Z povahy věci proto Nejvyšší správní soud k tomuto návrhu přistoupil jako ke kasačnímu důvodu podřaditelnému pod § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., tj. tvrzené zmatečnosti soudního řízení, spočívající v tom, že v něm pro svou podjatost rozhodovali vyloučení soudci. Tato argumentace nicméně není věcně důvodná, neboť podle § 8 odst. 1 věty třetí s. ř. s. nemohou být důvodem k vyloučení soudce okolnosti, které spočívají v jeho postupu v řízení o dané věci. Ve vztahu k nyní tvrzenému důvodu, pro který by měli být podle stěžovatele vyloučení soudci osmého senátu městského soudu, lze přiměřeně odkázat na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2003, č. j. Nao 25/2003 - 47, podle něhož „[d]ůvodem pro vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci nejsou podle § 8 odst. 1 s. ř. s. okolnosti spočívající v postupu soudu podle § 36 odst. 3 věty druhé s. ř. s., který vedl k zamítnutí žalobcovy žádosti o osvobození od soudních poplatků s odůvodněním, že žaloba zjevně nemůže být úspěšná, a to ani v případě, že by takové rozhodnutí nebylo věcně správné.“ Obdobně není důvodem pro vyloučení soudce ani postup soudu podle § 36 odst. 3 s. ř. s., který vede k zamítnutí žalobcovy žádosti o osvobození od soudních poplatků s ohledem na povahu vedeného sporu.

[18] Ze shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto jí dle § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

[19] Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalované, byť byla v řízení úspěšná, žádné náklady přesahující její běžnou správní činnost nevznikly, proto jí soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

pokračování

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. července 2021

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu